

KILINIKA OLDI MODULLARNI O‘QITISHDA INNOVATSION TEKNOLOGIYALARNI QO‘LLASH

*Irgashev Suyundik Uktamovich,
Xayitova Yulduz Davlatovna*

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

Irgashev_2019@bk.ru

Annotatsiya. Maqolada, tibbiyot ta’lim muassasalarida o‘qitilayotgan modullarning mazmunini modernizatsiyalash va ta’lim-tarbiya samaradorligini yangi sifat bosqichiga ko‘tarish masalalari o‘z aksini topgan. Unda ushbu tizimda o‘qitilayotgan amaliy mashg‘ulotlar darslari bo‘yicha mualliflar tomonidan ishlab chiqilgan texnologiyalar to‘g‘risida fikrlar bayon etilgan.

Kalit so‘zlar: Intellektual, sub’ekt, xalqaro ta’lim standartlari, modernizatsiya, pedagogik jarayon.

Абстракт. В статье отражены вопросы модернизации содержания модулей, преподаваемых в медицинских учебных заведениях, и поднятия эффективности образования на новый качественный уровень. Описаны технологии, разработанные авторами для практических занятий, проводимых в этой системе.

Ключевые слова: Интеллектуал, предмет, международные образовательные стандарты, модернизация, педагогический процесс.

Abstract. The article reflects the issues of modernizing the content of the modules taught in medical educational institutions and raising the effectiveness of education to a new level of quality. It describes the technologies developed by the authors for the practical training classes taught in this system.

Key words: Intellectual, subject, international educational standards, modernization, pedagogical process.

Mamlakatimizda milliy tibbiyot va farmasevtika ta’limini modernizatsiya qilish, ushbu sohaga xalqaro ta’lim standartlarini joriy etish, aholi salomatligini muhofaza qilishning dolzarb muammolari bo‘yicha kompleks ilmiy tadqiqotlar olib borish, shuningdek, ta’lim olayotgan yoshlarga ma’naviy-axloqiy tarbiya berishning samarali tizimini yaratish bo‘yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda¹.

Интеллектуал rivojlangan, keng mushohada qiluvchi, yangilik yaratishga intiluvchan shaxsni tarbiyalash uchun tibbiy ta’limning o‘zi yangiliklarga boy bo‘lishi, uning mazmunida ijodkorlik ruhi va motivlari hukm surishi lozim. Bunda innovatsion faoliyat sub’ektining talablarini qondirishdan, innovatsion faoliyat sub’ekti ehtiyojining majmuaviyligini anglash va shakllantirishgacha bo‘lgan amaliy faoliyati jarayonida yuzaga keluvchi sub’ektning yangilikni yaratish va o‘zlashtirishga bo‘lgan ehtiyoj va qiziqishlarini o‘zida ifoda etuvchi bo‘lmog‘i lozim. Bugungi kunda tibbiy ta’lim tizimini mazmunan modernizatsiyalash va ta’lim-tarbiya samaradorligini yangi sifat bosqichiga ko‘tarishdan asosiy maqsad talabalarimizning zamonaviy bilim va kasbga ega bo‘lishi, jamiyatimiz hayotida

munosib o'rin egallashini ta'minlashdan iborat. Bugungi kunda tibbiy ta'lim tizimida amaliy mashg'ulotni quyidagi bosqichlarda o'tkazish maqsadga muvofiq:

- yangilik kiritishni shakllantirish, o'quv jarayonini loyihalashtirish;
- innovatsion g'oyalarni ijodkor o'qituvchilar guruhi bilan sinovdan o'tkazish, tajriba sinovdan o'tkazilgan amaliy ishning yakunini chiqarish, shu asosda yangilikni keng miqyosda qo'llash bo'yicha qaror qabul qilish va uni amalga oshirish;

- yangi g'oyalarni izlash: axborotlar bankini yaratish, innovatsion jarayonlar rivojlanishiga bag'ishlangan nazariy-amaliy seminar, treninglarni tashkil etish va ularni qo'llashga tayyorlash;

- yangilikni joriy etishni tahlil qilish, tanqidiy qarash, tadbirlar tashkil etish va yangilikni ta'lim tizimiga tadbiriq etish va boshqalar. Indikatorlar tizimi orqali ta'lim sifatini boshqarish mexanizmini yaratish va joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Demak, bugungi kunda hayotimizda tobora katta o'rin olayotgan ilmu-fan, ta'lim-tarbiya, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik, tibbiyot, madaniyat va san'at kabi muhim sohalar rivojini olimlar ishtirokida rivojlantirilishi zarur. Ta'lim tizimini isloh qilish va takomillashtirish, tarbiyaning ta'sirini oshirish, o'qitish jarayoniga innovatsion texnologiyalarni tadbiriq qilish, shu va shunga o'xshash barcha savollarga javob topish uchun Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filialida faoliyat ko'rsatayotgan professor-o'qituvchilar va boshqa soha mutasaddilari jalb etilmoqda. Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filialida amaliy mashg'ulotlarni o'qitish jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish va professor-o'qituvchilarning o'qitish sifatini oshirish bilan ilg'or pedagogik uslublarini qo'llash tavsiya etiladi.²

Pirbord texnikasi. Pirbord inglizcha Pin - mahkamlash, board - doska so'zidan olingan bo'lib, muammoni hal qilishga oid fikrlarni tizimlashtirib, guruhlashni amalga oshirish, jamoa tarzda yoki yagona holda qarama-qarshi fikrlarni shakllantirishga imkon beradi. Dastlab o'qituvchi muammoli savolni o'rtaga tashlaydi va talabalardan o'z fikrlarini bayon etishni so'raydi. To'g'ridan-to'g'ri yoki ommaviy aqliy hujumning boshlanishini tashkil etadi. Faol talabalar rag'batlantiriladi. Keyin fikrlar tahlil qilinib, muhokama qilinadi, baholanadi va eng samarali fikr tanlanadi. Ushbu tayanch xulosaviy fikr alohida qog'ozlarga va doskaga yoziladi (mahkamlanadi).

Ushbu texnologiyada muammoli savol bo'yicha barcha fikrlar jamlangach, guruh namoyandalari doskaga chiqadilar va maslahatlashgan holda:

- xato yoki takrorlanayotgan fikrlar olib tashlanadi;
- bahsli fikrlarga aniqlik kiritiladi;
- fikrlar ma'lum belgilar bo'yicha tizimlashtiriladi, guruhlariga ajratiladi;
- ularning o'zaro munosabatlari chiziqlar yoki boshqa belgilar yordamida belgilanadi. Jamoaning yagona yoki qarama-qarshi fikrlari ishlab chiqiladi.

“Veer” texnologiyasi. Murakkab, muammo xarakterdagi mavzularni o'rganishda qo'llaniladi. Bu texnologiyada mavzu bo'yicha dastlab to'liq va qisqa ma'lumot beriladi. Mavzu bo'yicha asosiy muammoli savollar ajratilib, alohida

kichik guruhlarda muhokama etiladi, ya'ni muammoning ijobiy va salbiy jihatlari, yutuq va kamchiliklari aniqlanadi. Bu interaktiv texnologiya tanqidiy, tahliliy, aniq mantiqiy fikrlashni shakllantrib, talabalarga o'z fikrlarini og'zaki yoki yozma bayon etishlariga, himoya qilishlarisha sharoit yaratadi."Veer" texnologiyasi yordamida mavzuning alohida savollari bo'yicha kichik guruhlarning, har bir talabaning faol ishtirok etishi ta'minlanadi va ularning ushbu savol bo'yicha bilimlari baholanadi.

FSMU texnologiyasi. Ushbu texnologiya tinglovchilarni o'z fikrlarini himoya qilishga, erkin fikrlash va o'z fikriga boshqalarni ishontirishga, bahslashishga, egallagan bilimlarini tahlil qilishi, ularni qay darajada egallaganligini baholashga hamda tinglovchilarni bahslashish madaniyatiga o'rgatadi. Ushbu texnologiya tinglovchilarga qog'ozga o'z fikrlarini aniq va qisqa holatda ifoda etib, tasdiqlovchi dalillar yoki inkor etuvchi fikrlarini bayon etish tartibida amalga oshiriladi

F – fikringizni bayon eting.

S - fikringiz bayoniga sabab ko'rsating.

M- ko'rsatilgan sababni tushuntiruvchi misol keltiring.

U - fikringizni umumlashtiring.

FSMU texnologiyasida mavzu bo'yicha savol qo'yiladi. Talabalarga FSMU texnologiyasining mohiti va ularning vazifasi tushuntiriladi. Topshiriqni bajarish uchun aniq vaqt belgilaydi, masalan 15-20 minut. Topshiriqni har bir talaba shaxsan bajarishi talab etiladi. Talabalar faoliyatini kuzatadi, ularning savollariga javob berib boradi, yo'naltiradi, maslahatlar beradi. Kuzatuv davrida to'g'ri qaror yoki fikr yozayotgan talabalarni aniqlaydi. Javoblarni yig'ib olib, kuzatuv davrida nisbatan to'g'ri deb topilgan talabalarning fikrlarini o'qiydi, qo'shimchalar kiritib, savol bo'yicha to'liq ma'lumot beradi. Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda, bahs-munozaralar o'tkazishda yoki o'quv-seminari yakunida (tinglovchilarning o'quv-seminari haqidagi fikrlarni bilish maqsadida) yoki o'quv rejasi asosida biron bo'lim o'rganib bo'lingach qo'llanilishi mumkin.

"Skarabey" texnologiyasi. O'qitishning interaktiv texnologiyalaridan biri bo'lib, undan o'quv materiallarini o'rganishning turli bosqichlarida foydalanish mumkin. Bu texnologiyada talabalar tajribasidan foydalaniladi, reflektiv kuzatishni amalga oshiradi, faol ijodiy izlash va fikriy tajriba o'tkazish imkoniyatini yaratadi. Ushbu texnologiya quyidagi ketma-ketlik asosida amalga oshiriladi:

- dastlab o'quv mavzusining mohiyati, tuzilishi va mazmuni "aqliy hujum" texnologiyasi asosida belgilanadi;

- mavzu bo'yicha o'rganiladigan savollar o'rtasidagi aloqalar, bog'liqlik, asosiy tushunchalar aniqlanadi;

- mavzuning har bir savoli chuqurroq o'rganiladi, mavzu bo'yicha talabalarda yangi g'oyalar paydo bo'lishiga imkoniyat yaratiladi.

- O'qituvchi mavzuni yakunlab, olingan bilimlarni mustahkamlaydi.³ Shunday qilib, amaliy mashg'ulotlarni o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish tibbiyot ta'limida tizimida sog'lom ijodiy muhitni yaratish, o'qitish

sifatini yangi bosqichga ko‘tarish, talabalarning dunyoqarashi, tafakkuri, mustaqil mushohada qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga zamin yaratadi. Yuqoridagi texnologiyalar orqali diqqatni jamlash, erkin mushohada yuritish, ishonchli qaror qabul qilish ko‘nikmalarini shakllantirish ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda guruhni faollashtirishga erishiladi. Innovatsion texnologiyalar o‘quv jarayonining majmuaviy vazifalarini yechishga yo‘naltirilgan bo‘lib, o‘qituvchi va tahsil oluvchilarning birgalikdagi faoliyatini ifoda etadi. Ular bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Bunda muayyan metod, usul va vositalar asosida samarali boshqarish tizimi maqsadga yo‘naltiriladi. Ko‘zlangan natijalarga erishishda ko‘makchi bo‘ladi.

Adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. Xalq so‘zi 26.01.2020 y.
2. O.D.Raximov, O.M.Turg‘unov, Q.O.Mustafaev, H.J.Ro‘ziev. Zamonaviy ta’lim texnologiyalari /Toshkent, “Fan va texnologiya”. 2013 y.
3. Abdullaeva Sh.A. Pedagogika. – T.: «Fan va texnologiyalar», 2013 y.